

Notitie vlemuiscontrole

'Sloop Frankenhuis Haaksbergen'

Auteur: drs. I. (Iwan) Veeman
Veldwerk: ing. M. (Marco) van der Sluis
Project: 09330
Datum: 26 oktober 2009
Status: Definitief

ecogroen advies bv

Postbus 625, 8000 AP Zwolle

t:038 423 64 64

f:038 423 64 65

info@ecogroen.nl

www.ecogroen.nl

1. Aanleiding en doelstelling

In verband met de voorgenomen sloop van het Frankenhuis te Haaksbergen, een complex van circa 12.000 m², is in opdracht van de gemeente Haaksbergen een inspectie uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. De inspectie is uitgevoerd om te bepalen of mogelijk vlemuizen gebruik maken van/aanwezig zijn in het Frankenhuis. Uiteraard is ook gekeken naar andere beschermde soorten.

Het is belangrijk om voorafgaand aan bijvoorbeeld sloopwerkzaamheden duidelijkheid te verkrijgen over het al of niet voorkomen van vlemuizen. Alle in Nederland voorkomende vlemuissoorten zijn strikt beschermd volgens de Flora- en faunawet (zie bijlage) en in de Europese Habitatrichtlijn Bijlage IV. In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat verblijfplaatsen van vlemuizen en andere belangrijke onderdelen van het leefgebied niet verstoord of vernietigd mogen worden.

Situatie

De onderzoekslocatie (zie figuur 1) bevindt zich binnen het stedelijk gebied van Haaksbergen tussen de Werfheegde en Goorsestraat. De gemeente Haaksbergen heeft het voornemen de aanwezige bebouwing te slopen en de locatie een nieuwe invulling te geven.

Figuur 1: Luchtfoto van het Frankenhuis (Bron: Google Earth)

Werkwijze

De planlocatie is in de vroege ochtend van 17 september 2009 bezocht. Het onderzoek is uitgevoerd rond de schemering, bij gunstige weersomstandigheden (droog, weinig wind en een temperatuur hoger dan 10°C) door één persoon. Hierbij is gebruik gemaakt van een batdetector. Met behulp van een 'batdetector' zijn evt. aanwezige verblijfplaatsen, vlieg-, jachtroutes en foerageergebieden van vleermuizen in kaart gebracht.

Daarnaast is de bebouwing bij daglicht zowel aan de buiten- als aan de binnenzijde visueel gecontroleerd. Daarbij is gezocht naar uitwerpselen van vleermuizen en aanwijzingen voor de aanwezigheid van andere beschermde soorten.

2. Resultaten

Potentiële verblijfplaatsen vleermuizen

Vleermuisverblijfplaatsen bevinden zich in Nederland hoofdzakelijk in donkere ruimten in bomen, huizen, kelders etcetera.

Bij het onderzoek met de batdetector zijn geen aanwijzingen gevonden die aangeven dat de panden fungeren als verblijfplaats voor vleermuizen. De vleermuisactiviteit op de locatie was zeer gering. Er werd slechts 1 foeragerend exemplaar van Gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Daarnaast zijn bij de visuele inspectie van het gebouw geen aanwijzingen (individuele vleermuizen of sporen van vleermuizen als uitwerpselen en afgebeten vlindervleugels) aangetroffen die duiden op actuele of vroegere bewoning door vleermuizen. Dit geldt zowel voor de buiten- als de binnenzijde. Tevens zijn geen (geschikte) invliegopeningen aangetroffen naar voor vleermuizen geschikte ruimten in het gebouw zoals bijvoorbeeld spouwmuren. Overigens is aanwezige bebouwing nagenoeg geheel opgetrokken uit metaal of steensmuren en platte daken, die niet geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen.

Uit het uitgevoerde onderzoek wordt geconcludeerd dat het Frankenhuis voor vleermuizen onaantrekkelijk is als verblijfplaats.

Vliegroutes en foerageergebied vleermuizen

Gezien de binnenstedelijke ligging met veel groenelementen in de directe omgeving van het onderzoeksgebied wordt gesteld dat de bebouwing en directe omgeving niet behoort tot essentiële, onmisbare foerageergebieden en vliegroutes.

Steenmarter

Bij het onderzoek zijn diverse waarnemingen gedaan die erop wijzen dat de aanwezige bebouwing wordt gebruikt als verblijfplaats voor de beschermde Steenmarter (FF-wet tabel 2). Een overzicht van deze locaties is op kaart aangegeven in Bijlage II. Verspreid over de locatie zijn oude en verse uitwerpselen van Steenmarter aangetroffen. Op één locatie vindt naar verwachting ook voortplanting plaats. Op deze locatie zijn naast latrines met verse uitwerpselen ook veel prooiresten aangetroffen, waaronder resten van duiven en kraaien. In de voortplantingsperiode nemen Steenmarters prooi mee naar hun verblijfplaatsen om ze te voeren aan hun jongen. De voortplantingsplaats bestaat uit de aanwezige ruimte tussen balen textiel. Ook op een andere locatie binnen het gebouw zijn veel verse uitwerpselen aangetroffen, maar daar zijn geen aanwijzingen voor voortplanting aangetroffen. Op beide locaties is weinig bedrijvigheid en zijn de verblijfplaatsen tussen opgeslagen goederen aangetroffen/ te verwachten.

Steenmarters kunnen binnen het leefgebied tientallen schuilplaatsen hebben in takkenhopen, boomholtes, dichte struwelen, op zolders en in kruipruimten; slechts een gering aantal (3-5) hiervan wordt regelmatig gebruikt. Door de sloop zullen twee regelmatig gebruikte verblijfplaats/ schuilplaats van Steenmarter verdwijnen. Aangezien de soort mobiel is en meerdere verblijfplaatsen gebruikt, is Steenmarter niet afhankelijk van één of twee verblijfplaatsen.

Omdat er voldoende alternatieve schuilmogelijkheden/verblijfplaatsen zijn voor Steenmarter in de omgeving van het onderzoeksgebied - bedrijventerrein en

woonwijken - en de landelijke populatietrend van Steenmarter gunstig is, zal de ingreep geen effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van Steenmarter.

Om functionaliteit van het leefgebied te bewaren en schade aan individuen te voorkomen dient het leegruimen van het gebouw plaats te vinden buiten de voortplantingsperiode (half april-augustus) van Steenmarter of wanneer is vastgesteld dat er geen jongen van Steenmarter aanwezig zijn op de locatie waar op dat moment werkzaamheden worden uitgevoerd. Na ontruiming is het gebouw ongeschikt als regelmatige gebruikte verblijfplaats en voortplantingsplaats van Steenmarter, vanwege het ontbreken van geschikte schuilplekken. Voor wat betreft Steenmarter kan het gebouw dan zonder nadere voorwaarden gesloopt kan worden.

Overige soorten

In het onderzoeksgebied worden geen beschermde planten, vissen, reptielen en ongewervelden verwacht. Mogelijk zijn enkele licht beschermde amfibieën zoals Gewone pad, Kleine watersalamander of Bruine kikker aanwezig, die de strooisellaag en andere geschikte locaties gebruiken als overwinteringsplek. Ook kunnen enkele algemene grondgebonden licht beschermde zoogdieren aanwezig zijn zoals Egel, Rosse woelmuis, Bosmuis, Huisspitsmuis en Konijn. Voor genoemde algemene amfibieën en zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet geldt echter automatisch een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen en gelden geen nadere voorwaarden.

Waar wel nadrukkelijk rekening mee gehouden dient te worden zijn broedvogels. Op de locatie zijn diverse vogels broedend te verwachten zoals Tjiftjaf, Kauw, Houtduif, Merel en Roodborst, waarvan Kauw en Houtduif ook in de bebouwing kunnen broeden.

Voor alle mogelijk aanwezige broedvogels geldt dat werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen het broedseizoen dienen te worden gestart. De werkzaamheden mogen alleen doorlopen tot in het broedseizoen wanneer vooraf zeker is gesteld dat broedvogels ontbreken binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. De broedperiode van Houtduif kan doorlopen tot in november.

3. Conclusie

Uit een combinatie van veldwaarnemingen en de kenmerken van de bebouwing wordt geconcludeerd dat de bebouwing voor vleermuizen onaantrekkelijk is. Er worden geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen verwacht. Daarnaast worden in het onderzoeksgebied geen essentiële, onmisbare foeragerengebieden en vliegroutes verwacht. Nader onderzoek naar vleermuizen op de locatie wordt op dit moment niet nodig geacht.

Gezien het mobiele karakter van vleermuizen is vleermuizenonderzoek juridisch gezien slechts voor een bepaalde periode rechtsgeldig. Omdat de onderhoudstoestand van het gebouw kan veranderen en vleermuizen regelmatig van verblijfplaats wisselen, bestaat de mogelijkheid dat de komende jaren wel belangrijke verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Uit overleg met de afdeling Flora- en faunawet van het Ministerie van LNV blijkt dat er geen richtlijnen zijn voor hoe lang een vleermuizenonderzoek houdbaar is. Over het algemeen wordt een periode van één tot twee jaar aangehouden. Afgaande op het uitgevoerde onderzoek wordt in deze situatie veiligheidshalve de volgende strategie aangeraden:

- Sloopwerkzaamheden die vóór circa 1 maart 2010 uitgevoerd worden, kunnen - vanuit het oogpunt van vleermuizen - zonder nadere voorwaarden plaatsvinden;
- Indien de sloopwerkzaamheden uitgevoerd worden in de periode 1 maart 2010 tot en met 1 maart 2012, wordt aangeraden niet te slopen in de meest kwetsbare perioden van vleermuizen. Deze perioden zijn globaal aan te geven als de voortplantingsperiode (1 mei - 15 juli) en de overwinteringsperiode (15 november - 15 maart). Om het risico van schade aan vleermuizen tot een

minimum te beperken, wordt sterk aangeraden om in de perioden 15 juli tot en met 15 november en 15 maart tot en met 1 mei - kort voorafgaand aan de geplande sloop - een controlebezoek uit te voeren om na te gaan of vleermuizen aanwezig zijn. Hierbij kan gelijktijdig worden vastgesteld of broedvogels aanwezig zijn;

- Indien het tijds - voor circa half maart 2012 - slopen van het pand niet haalbaar is, is een actualiserend vleermuizenonderzoek noodzakelijk in het seizoen voorafgaand aan de sloop.

Steenmarter

Bij het veldonderzoek is vastgesteld dat Steenmarter de bebouwing gebruikt als voortplantingsplaats. Om functionaliteit van het leefgebied te bewaren en schade aan individuen te voorkomen dient het leegruimen van het gebouw plaats te vinden buiten de voortplantingsperiode (half april-augustus) van Steenmarter of wanneer is vastgesteld dat geen jongen van Steenmarter aanwezig zijn. De sloop van het leeggeruimde gebouw is vanuit het oogpunt van Steenmarter niet aan bepaalde perioden gebonden.

Broedvogels

Bij de uitvoering dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van broedvogels. Voor alle mogelijk aanwezige broedvogels geldt dat werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen buiten het broedseizoen dienen te worden gestart. De werkzaamheden mogen alleen doorlopen tot in het broedseizoen wanneer vooraf zeker is gesteld dat broedvogels ontbreken binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Vaak kan dit middels een eenvoudige inspectie vooraf worden bepaald.

BIJLAGE I: DE FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantsoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóór laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

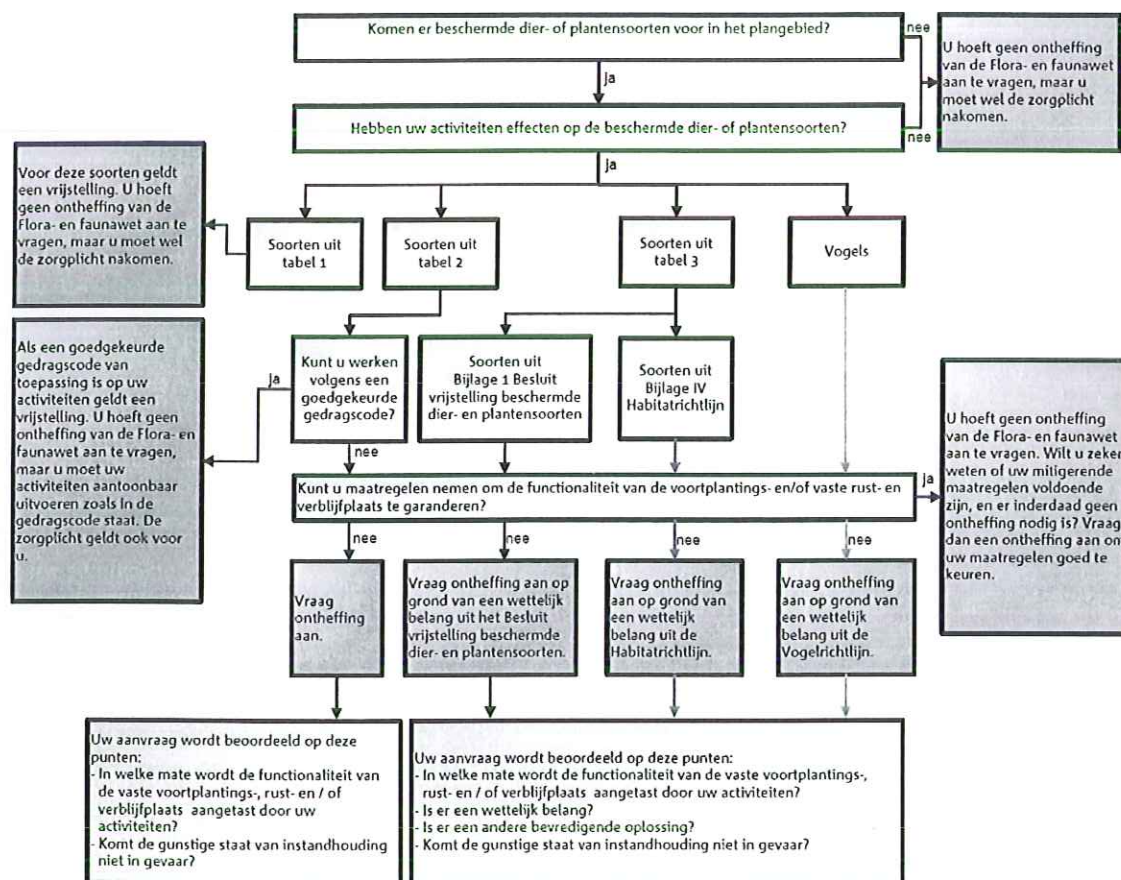
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

BIJLAGE II: INVENTARISATIEKAART STEENMARTER

